

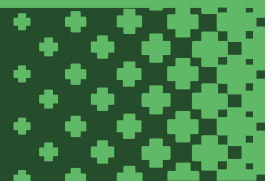
Служба трудова медицина
ИРЕН М

Указания

КЪМ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ

ПО ПРИЛАГАНЕ НА ПРОТИВОЕПИДЕМИОЛОГИЧНИ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С COVID-19

Препоръки към бизнес операторите в сектор “Храни”

Бизнес операторите в сферата на храните, извършващи **производство, съхранение, търговия и транспорт на храни** следва да организират дейностите си така, че да се сведе до максималния възможен минимум риска от разпространение на COVID 19.

Как да стане това? Правилното прилагане от персонала и контрола от страна на бизнес операторите на разписаните процедури и инструкции в добрите хигиенни практики създава възможност за постигане на тази цел.

• Осигурете на работещите лица:

- условия за дезинфекция;
- препарати за дезинфекция на ръцете;
- подходящо работно облекло и предпазни средства (ръкавици/при необходимост и в зависимост от естеството на работа/ и маски)

Важно! Маската и ръкавиците да се подменят регулярно и задължително при нарушаване на цялостта им.

- **Обърнете повече внимание на дезинфекцията!** Да се учести периода на провежданата дезинфекция на производствените и търговски площи, на оборудването и инвентара и други контактни повърхности, съобразно извършваните дейности, като по време на дезинфекцията не се допуска наличие на храни върху и около тях. Стриктно да се спазва прилагането на това изискване и контрола от операторите на местата, където се борави с предварително неопаковани храни в производствените помещения и щандове в търговските обекти.

В обектите за търговия с храни да се създадат условия за възможно най-малък контакт на клиентите с непредварително опаковани храни, с изключение на плодове и зеленчуци.

-
- **Храните, които се предлагат в неопакован вид или в насипно състояние** следва задължително да бъдат съхранявани по начин, който възпрепятства прекия досег на клиента с тях (предпазна бариера-стъклена, плексигласова и т.н.).
  - **Хлябът и хлебните изделия**, които се пекат на място в търговските обекти, преди да бъдат изложени за продажба да бъдат поставени в предпазен плик. Алтернативен вариант е опаковане, което може да се извърши пред клиента, като тази дейност се извършва от служители, използващи предпазни средства.
  - **За предлаганите плодове и зеленчуци** на видно място да се постави информация за гражданите, че същите преди каквото и да е използване следва да бъдат добре измити, като при възможност от бизнес-оператора е добре да бъдат осигурени еднократни найлонови ръкавици/пликове/торбички и др. подобни с оглед намаляване риска от контаминиране на продуктите.
-

Какви други мерки трябва да се предприемат?

ЗАСИЛЕН КОНТРОЛ

Да се засили контрола за спазване на поточността при доставка на суровини и храни, движението на персонала по време на работа и почивка, с което да се създаде възможност за ограничаване на струпването на работници.

ПРЕДПАЗНИ СРЕДСТВА

Работниците, които са в контакт с доставчици и клиенти също да носят предпазни средства (маски и ръкавици) и да са инструктирани да осъществяват минимален контакт с външните лица. В тези случаи задължително да са подsigурени условия и средства за дезинфекция на ръце. Това се отнася и за шофьорите транспортиращи и доставящи храни.

ПРИ ЗАБОЛЯВАНЕ

При установяване на служители с грипозни симптоми бизнес операторите незабавно да предприемат мерки за отстраняване на същите служители от работа и за уведомяване на здравните власти.

БЕЗ ПРЯК КОНТАКТ

При доставката на храна на адрес, като самостоятелна дейност или като част от дейността на операторите на храни да се сведе до минимум възможността за пряк контакт между доставчика и клиента, при спазване на изискванията за засилени противоепидемични мерки, за което персонала да бъде предварително инструктиран.

научете повече на www.iren-m.com

Препоръки към бизнесоператорите в сектор “Животновъдство”

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ФЕРМЕРИТЕ И ВЕТЕРИНАРНИТЕ ЛЕКАРИ

Отглеждането на животни е непрекъсваем процес. В тази връзка всички дейности по обгрижването на животните следва да продължат и по време на пандемията от COVID-19.

Въпреки че Коронавирусите са зоонозни агенти и причиняват заболявания и при животните, и при хората, *до момента данните са, че COVID-19 не засяга селскостопански животни*. Така **основният риск за фермерите от заразяване със заболяването остава посредством директен контакт с инфектирани лица**. За редуциране на този риск следва стриктно да се следват инструкциите на Националния оперативен щаб и да се избягват контакти с много хора.

Мерките, налагани в страната ни във връзка със ситуацията с COVID-19, на практика са аналогични на тези, предприемани при особено опасните болести по животните. Различното в случая е, че мерките обхващат цялата страна, но се очаква фермерите да са най-подготвени за работа в такива условия, тъй като имат опит с налагани вече ограничения, с цел предотвратяване разпространението на опасни болести по животните.

- **поставете табели за ограничаване на достъпа до фермата** на лица без отношение към отглеждането на животните. Стопаните следва да осигурят точки за дезинфекция на ръцете, дрехите и транспортните средства на лицата, навлизащи и напускащи обекта.
- **работници трябва да сменят дрехите си на влизане в обекта, както и при напускането му** - посещението на обекта от ветеринарни лекари, осеменители, закупчици на мляко, яйца и други се счита за приемлив риск, особено когато тяхното посещение е наложително. Навлизането в обекта на тези лица и напускането му следва да стават след смяна на облеклото или след извършване на дезинфекция.
- **създайте организация за ежедневен визуален преглед за здравословното състояние на персонала** - и в случай на проявена клиника на заболяване съответното лице да бъде насочено за домашно изолиране или към медицинска помощ
- **в случай, че собственикът/гледачът на животните заболее** - от COVID-19 е препоръчително да се осигури достатъчно персонал, който да поеме грижите за отглеждането на животните.

Видно от гореизложеното, стопаните трябва да изготвят **план за действие спрямо тяхната дейност**, тъй като всеки обект, за отглеждане на селскостопански животни е различен по своята специфика, вида на животните и начина на организиране на производствения процес, отразяващ различни технологии и т.н. При предприемането на конкретни мерки, стопаните следва да спазват принципи, които да гарантират запазване здравето и сигурността на своите служители, както и да бъдат адаптирани към техния производствен процес.

Животните не могат да са резервоар на инфекция от COVID-19 и работа с животни не може да е причина за инфектиране на работниците и по тази причина е необходимо **да се обърне внимание на контактите на стопаните и на техните работници и извън животновъдния обект**. В конкретния случай спазването на изискванията за хуманно отношение към животните и изпълнението на мерките за биосигурност във фермите ще редуцира в голяма степен опасността от поява на инфекция от COVID-19 сред хората, обслужващи животните.

Няма опасност инфектиран с COVID-19 гледач да предаде заболяването на отглежданите животни! По тази причина следва да се обърне особено внимание за намаляване вероятността за инфектиране на работниците един от друг. Това може да се постигне с **разпределяне на работата във фермата така, че различните работници да имат разредени контакти, както и въвеждане на работа в различни дни за различните работници**.

Предвид гореизложеното, както и на основание инструкциите от Националния щаб за борба с коронавируса към настоящия момент не са наложени ограничения относно реализацията на произведените суровини и продукти, но при спазване на всички наложени вече мерки за които ежедневно и своевременно се информира населението!

В случай на нужда от консултации по отношение на повишаване нивото на биосигурност на съответната ферма или за ползване на правилните дезинфектанти, моля да се обръщате към вашия ветеринарен лекар!

ПРЕПОРЪКИ КЪМ СОБСТВЕНИЦИТЕ НА ВЕТЕРИНАРНИ АПТЕКИ И ВЕТЕРИНАРНИ ЛЕЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ

- **създайте организация** , така че в обекта да не се допуска струпване на много хора. На местата където се очаква да се събират по-голям брой хора да се поставят **табели**, указващи да се спазва дистанция както между гражданите, така и между служителите на обекта на разстояние минимум 1,5 – 2,0 м.
- **осигурете точки за дезинфекция** на ръцете на лицата, навлизащи и напускащи обекта.
- **учестете периода на провежданата дезинфекция** - на площите на обекта, където има по-голямо движение на хора и животни, както и на други контактни повърхности, като се извършва най-малко три пъти дневно. Необходимо е при възможност да се използват препарати, които не изискват последваща обработка на повърхностите (напр. отмиване). Особено внимание да се обърне на санитарните помещения.
- **снабдете служителите с предпазни средства** - В случаите когато не може да бъде осигурена дистанцията с клиента следва служителите да са снабдени с предпазни средства (маски и ръкавици), както и подходящи средства за дезинфекция на ръце.
- **добра практика** е разделяне на служителите по време на идване на работа, както и дейностите по преобличане и ползване на почивки.
- **създайте организация за ежедневен визуален преглед за здравословното състояние** на персонала и в случай на проявена клиника съответното лице да бъде насочено за домашно изолиране или към медицинска помощ.

научете повече на www.iren-m.com

Препоръки към бизнесоператорите в сектор “Фуражи”

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА ФУРАЖИ

(комбинирани фуражи, фуражни суровини за производството им, витаминномикроелементни премикси и фуражни добавки)

Секторът на фуражите е в началото на хранителната верига и осигуряването на фуражи за пълноценно хранене на животните е толкова важно, колкото и осигуряването на храни за хората и производството продължава и по време на епидемията причинена от COVID-19.

За да се опази здравето на хората, работещи в тези предприятия и за да се ограничи заразата е необходимо да се спазват стриктно всички въведени мерки от кризисния щаб, министъра на здравеопазването и другите държавни органи.

В тази връзка е необходимо да се създаде организация, така че в обекта:

- **да се ограничи достъпа** на външни хора, което не включва служителите на компетентните органи;
- **да се спазват изискванията за дезинфекция** както на хората, така и на превозните средства при спазване на всички санитарно-хигиенни изисквания;
- **да се ограничи по възможност напускането на шофьора от кабината** при доставка на фуражи и материали. Да се използват подходящи предпазни средства и дезинфекция при напускане на кабината, в случай на неотложна нужда – например сваляне на пломба, сваляне на покривало и други;
- **да се осигурят лични предпазни средства** за персонала и дезинфектанти;
- **да се осигурят точки за дезинфекция** на ръцете на лицата, влизачи и напускащи обекта;
- **продажбата на пакетирани фуражи да се извършва** при възможност на места с ограничен достъп на служители. В случаите когато не може да бъде избегнат близкия контакт с клиента следва служителите да са снабдени с предпазни средства (маски и ръкавици), както и подходящи средства за дезинфекция на ръце;
- **на местата където се очаква да се събират по-голям брой хора** да се поставят табели, указващи да се спазва дистанция както между гражданите, така и между служителите на обекта на разстояние минимум 1,5 – 2,0 м.
- **в случай на срещани трудности от доставки** да се уведомява съответната браншова организация и служителите на Българска агенция по безопасност на храните.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ТЪРГОВЦИТЕ НА ФУРАЖИ

(комбинирани фуражи, фуражни суровини за производството им, витаминномикроелементни премикси и фуражни добавки),
ВКЛЮЧИТЕЛНО И КЪМ ТЪРГОВЦИТЕ НА ХРАНИ ЗА ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ

Отглеждането на животните е неприкосваем процес, а това е свързано с тяхното ежедневно изхранване, дори и по време на епидемията причинена от COVID-19.

За да се опази здравето на хората, работещи в тези търговски обекти и за да се ограничи заразата е необходимо да се спазват стриктно всички въведени мерки от кризисния щаб, министъра на здравеопазването и другите държавни органи.

В тази връзка е необходимо да се създаде организация, така че в обекта за търговия:

- **да не се допуска струпване на много хора** - на местата където се очаква да се събират по-голям брой хора да се поставят табели, указващи да се спазва дистанция както между гражданите, така и между служителите на обекта на разстояние минимум 1,5 – 2,0 м.;
- **да се допускат ограничен брой клиенти** в обекта, а когато обектът е малък да не се допуска повече от един клиент в обекта;
- **да се осигурят точки за дезинфекция** на ръцете на лицата, навлизащи и напускащи обекта;
- **да се учести периода на провежданата дезинфекция** на площите на обекта, където има по-голямо движение на хора, както и на други контактни повърхности, като се извършва най-малко три пъти дневно. Необходимо е при възможност да се използват препарати, които не изискват последваща обработка на повърхностите (напр. отмиване);
- **в случаите когато не може да бъде избегнат контакта с клиента** следва служителите да са снабдени с предпазни средства (маски и ръкавици), както и подходящи средства за дезинфекция на ръце;
- **добра практика е** разделяне на служителите по време на идване на работа, както и дейностите по преобличане и ползване на почивки;
- **да се предлагат за продажба по възможност само пакетирани фуражи**, включително храни за домашни любимци. В случай на необходимост от разтегляне на фуражи, включително храни за домашни любимци това да се извършва от служителя в обекта като се минимизира възможността за разпиляване и разпращаване;

научете повече на www.iren-m.com

Препоръки към земеделските стопани в сектор “Растениевъдство”

Всички дейности, извършвани от страна на земеделските производители следва да бъдат съобразени с наложените противоепидемични мерки и посочени в съответните заповеди на Министъра на здравеопазването от 13.03.2020г.: http://www.mh.government.bg/media/filer_public/2020/03/13/rd-01-124vujejdaneprotiepidemichni-merki.pdf, както и всички допълнителни заповеди и актове публикувани на страницата на МЗ:<http://www.mh.government.bg/bg/normativni-aktove/zapovedi-pravilnitsi-instruktsii/>.

Всички агротехнически мероприятия, които се извършват ежегодно на територията на страната, включително сеитбата на пролетници - слънчоглед, царевица, пролетен ечемик и други пролетни култури, подхранване и третирания с препарати за растителна защита, засаждане, резитба на трайни насаждения и други дейности, следва да се извършват в оптималния агротехнически срок. **Въпреки, че работата на открито не предполага струпване на много хора на едно място и е по-малко рискова за заразяване с COVID 19, следва да се спазват всички противоепидемични мерки.**

- **при провеждане на технически инструктаж** в земеделското стопанство, както и на местата, където се очаква да се събират по-голям брой хора, следва да има указания за спазването на дистанция между служителите в земеделското стопанство на разстояние минимум 1,5 – 2,0 м.;
- **да не се допускат на работа** лица с грипозни симптоми;
- **да се обособят местата за преобличане, хранене и почивка**, като се избегне струпване на хора на едно и също място – на територия на машинно-тракторните паркове, зърнобази, складове, оранжерии, както и на полето;
- **да се осигурят източници на вода** (цистерни), особено на полето - за лична хигиена;
- **земеделските стопани следва да разполагат** с препарати за дезинфекция на ръцете и подходящо работно облекло и предпазни средства (ръкавици /при необходимост и в зависимост от естеството на работа/ и маски). Маската и ръкавиците следва да се подменят регулярно и задължително при нарушаване на целостта им.

При извършване на подготовката на машините и прикачения инвентар за съответните агротехнически мероприятия - обработки на почвата, пръскания с препарати за растителна защита, подхранване и др. следва да се извърши **дезинфекция на кабините на тракторите и повърхностите на земеделските машини**, до които може да имат досег повече хора.

Земеделските стопани и работници от стопанството, които са в контакт с доставчици на препарати за растителна защита и торове, семена, посадъчен материал и с други клиенти, следва да носят предпазни средства (маски и ръкавици) и да са инструктирани да осъществяват минимален контакт с външните лица.

- **в стопанства, където има предпоставка за струпване на повече хора** и се налага използване на повече ръчен труд /зеленчукопроизводство, овощарство, розопроизводство, тютюнопроизводство и други/ при разсаждане, прибиране, сортиране и временно съхранение на продукцията да се осигури пространствена изолация от 1,5 – 2,0 м. между работниците, изпълняващи съответните дейности;
- **при работа в закрити култивационни съоръжения** /полиетиленови и/или стъклени оранжерии и тунели/ е необходимо при провеждане на всички агротехнически операции в тях, следва да се спазва на дистанция между работещите в земеделското стопанство на разстояние минимум 1,5 – 2,0 м. и недопускане на външни лица;

- **по време на регламентираните почивки**, да се следи работниците да не се струпват на едно място, а да спазват разпоредбите за разстояние между тях;
- **задължително периодично и щателно миене на ръцете** – с разтриване на сапун мин.20-30 секунди;
- **помещенията за преобличане, за почивка** и други дейности следва да се дезинфекцират с подходящи дезинфектанти.

научете повече на www.iren-m.com

Препоръки към бизнесоператорите в сектор “Растителна защита”

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ФЕРМЕРИТЕ ПЪРВИЧНО ПРОИЗВОДСТВО И ТЪРГОВЦИТЕ В ОБЕКТИ ЗА ТЪРГОВИЯ С ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА (ПРЗ) И ПРЕОПАКОВАНЕ

- **в обектите за търговия и преопаковане с ПРЗ** (селскостопански аптеки и складове) е необходимо да се създаде организация, така че да не се допуска струпване на много хора. Препоръчително е в селскостопанските аптеки да се спазва дистанция както между гражданите, така и между служителите на обекта на разстояние минимум 1,5 – 2,0 м, вкл. и пред търговските обекти. В складовете не се допуска достъпа на външни лица, а само лицето отговорно за дейността в склада предоставя заявената стока на получателя;
- **лицата осъществяващи търговия с ПРЗ и преопаковане и фермерите** трябва да използват лични предпазни средства (маски и ръкавици), подходящо работно облекло и средства за дезинфекция;
- **би следвало да се увеличи периода на провежданата дезинфекция**, на търговските площи и контактни повърхности, като се извършва най-малко три пъти дневно. Необходимо е при възможност да се използват препарати, които не изискват последваща обработка на повърхностите (напр. отмиване);
- **при необходимост от извършване на проверка** на място се вземат всички предпазни мерки описани по-горе;
- **при подаване на заявления в ОДБХ** за издаване на удостоверения за търговия или преопаковане с ПРЗ, за издаване на сертификат по чл. 83 от Закона за защита на растенията в случаите когато не може да бъде избегнат контакта с клиента следва да бъдат предвидени мерки от страна на работодателя, с цел спазване на личната хигиена;
- **препоръчва се подаване на заявления и предоставяне на документи по електронен път** и използване на куриерски услуги за получаване на издадените документи. За тази цел е важно да бъдат информирани заявителите за възможностите за заявяване на услугите и за получаване на издадените документи по електронен път или чрез лицензиран пощенски оператор, както и насърчаването им да използват алтернативни канали за заявяване и получаване за да се избегне пряк контакт със служителя на ОДБХ.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНИ, БИЗНЕС ОПЕРАТОРИТЕ, РАБОТЕЩИТЕ В СЕЛСКОСТОПАНСКИ АПТЕКИ, СКЛАДОВЕ ЗА ПРЗ

С цел ограничаване струпването на хора и предпазване на самите тях и на обслужващите ги инспектори, в **Областните дирекции по безопасност на храните е създадена организация при отчитане на документите по програмите:**

- „Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерки по „Националната програма за контрол за вредителите по трайните насаждения през зимния период“
- „Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерки по „Национална програма от мерки за контрол на почвени неприятели по картофите от сем. Телени червеи (Elateridae)“
- „Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по „Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец-Tuta absoluta Meyrick (Lepidoptera)“.

Земеделските стопани, участващи в програмите са информирани, че **същите имат възможност да предоставят необходимите документи - за проверка по ел. поща или копия по куриер.** На база на изпратените по ел. поща документи, служителите от ОДБХ разглеждат същите, извършват контролите (съгласно дадените им указания). При установени неточности, ЗС се уведомяват по телефона и се изисква допълнително да бъде изпратена необходимата информация, като се определя ден и час за физическа заверка на оригиналите (Декларация и Дневник) – на гише, като се спазват всички дадени от МЗ и РЗИ разпоредби за разстояние между лицата от 2 метра и използване на предпазни средства при необходимост:

- при издаване на фитосанитарни сертификати за износ, реекспорт, растителни паспорти за движение на семена и посадъчен материал, сертификати по ККППЗ
- регистрация на вносители и износители – **подаване на документи само по електронен път**

При извършване на РЗ мероприятия, обработка на площи, подхранване на културите, земеделските стопани да създадат организация, която се изразява в:

- **инструкции с указания** кой, какво, кога и къде е необходимо да прави във връзка с извънредната ситуация . Същите да се поставят на видно и достъпно място;
- **да не се допускат на работа** лица с грипоподобни симптоми;
- **да се обособят местата за преобличане, хранене и почивка** като се избегне струпване на хора на едно и също място – на територия на машинно-тракторните станове, зърнобази, складове, както и на полето;
- **да се осигурят източници на вода** (цистерни), особено на полето - за лична хигиена;
- **да се осигурят** необходимите дезинфектанти;
- **да се осигури пространствена изолация** от 2 метра между работниците, изпълняващи съответните дейности;
- **лицата да бъдат с подходящо работно и защитно облекло**, в зависимост от дейностите, които извършват;
- **да не се пипат** лице и лигавици (очи, уста, нос);

В търговските обекти, извършващи обслужване на земеделски стопани, фермери и частни лица, като селскостопански аптеки, магазини за семена и дребен селско-стопански инвентар ДА БЪДАТ ПОСТАВЕНИ ИНФОРМАЦИОННИ ТАБЕЛИ, относно:

- **лицата с грипоподобни симптоми** да отложат посещение на такива места, до тяхното отшумяване;
- **работодателите да осигурят пространствена изолация** между продавач и клиент, от порядъка на 1,5 – 2 метра
- **спазване на пространствена изолация** от 2 метра, при оформяне на опашка;
- **в търговските обекти да се извършва** необходимата дезинфекция на помещенията, плотове, рафтове (добре е да има разписан график за тази дейност)
- **лицата, обслужващи клиенти** да носят необходимите предпазни средства – ръкавици, маски;
- **задължително периодично щателно миене на ръцете** с разтриване на сапун мин. 20-30 секунди;
- **дезинфекция на ръцете** (в ръкавици!) след всеки клиент - (работи се с пари!);
- **да не се пипат** лице и лигавици (очи, уста, нос);

ПРЕПОРЪКИТЕ МОГАТ ДА СЕ АКТУАЛИЗИРАТ СПРЯМО РАЗВИТИЕТО И РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА COVID-19 В СТРАНАТА!